

Okul kütüphaneleri, bilgi okuryazarlığı ve gelecek

Erkan Nurcan ,

Okul Kütüphanecisi, erkannurcan@yahoo.com

Toplumların kalkınma hızları ürettikleri bilgi miktarı ve bu bilgilerin kullanımıyla ilgili değerlerle ölçülmeye başlandı. Ölçüm niteliğinin değişmesi bireylerin bilgiye farklı bakmalarına, önem vermelerine ve bilgiye ulaşım isteklerini artırarak bireylerin değişimine ve gelişimlerine yol açıyor.

Değişim ve gelişim sonucunda sürekli yeni bilgi üretimi yaşam boyu öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır. Bireylerin yaşam sürelerince üstlendikleri görev ve sorumluluklarında, içinde bulundukları ortam ve çevre için istedikleri tüm bilgi, değer ve becerileri elde edecekleri yetenekler eğitimlerinin ilk yıllarından itibaren belli bir düzen içinde kazandırılmalı.

Eğitim sistemi içinde yerini bulmaya başlayan okul kütüphaneleri ise; bağlı oldukları kurumdaki bireylerin, eleştirel düşünme yapısına sahip olması çabasıyla, bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasında öğrenimi ve gelişimi destekleyici her türlü yayın ve bilgiyi sağlayarak bireylerin nitelikli ve etkin bilgi kaynakları kullanıcıları olmalarına katkıda bulunmaktadır.

Ayrıca okul kütüphaneleri çeşitli düzeylerde uyguladıkları kütüphane rehberliği çalışmalarıyla bilgi okuryazarı bireylerin yetiştirilmesine yardımcı olur.

Bilgi okuryazarı bireyler ise; ihtiyaç hissettiği bilginin farkına varır ve tanımlar, tanımladığı bilgiyi bulmada erişim yöntemleri belirler ve bilgiye ulaşır. Bulduğu bilgiyi kendi bilgileriyle karşılaştırır, değerlendirir, düzenler, çeşitli uygulamalar gerçekleştirerek çevresine iletir ve elde ettiği bilgiyi yorumlayarak yeni üretimlerde bulunur.

Bilgi okuryazarı bireylerin yetişmesinde de katkı sağlayacak olan okul kütüphaneleri ise uyguladıkları programlarla eğitim sistemi içindeki varlıklarına devam edeceklerdir. Uygulanacak bu tür programların çerçevesi bilgi okuryazarlığı kriterlerini karşılayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Örnek olarak aşağıda verilen uygulama genel hatlarıyla bir fikir edinilmesini sağlayacaktır.

1. Problemi tanımlama: Problem hakkında ne biliyorum, ne bilmek istiyorum? Problemi çözmek için ihtiyaç duyduğum bilgi nedir? Problem çözümünü destekleyen yardımcı düşünceler nelerdir Planlamamı nasıl yaparım?

2. Bilgiye ulaşma stratejileri: Problemi/konuyu tanımlayan anahtar kelimeler nelerdir? Hangi bilgi kaynaklarına ihtiyacım var? Bilgiyi bulmak için neleri kullanabilirim?

3. Bilgiye ulaşma / elde etme: Bilgi kaynaklarını nerede bulabilirim? Ulaştığım kaynakları nasıl değerlendiririm? İçindeki bilgiye nasıl ulaşırım?

4. Kaynak / bilgi toplama: Ulaştığım kaynaktan/bilgiden plana uygun bilgiyi nasıl elde edebilirim? Nereye ne şekilde yazmam gerekir? Elde ettiğim bilgiler güncel ve güvenilir mi? Plan dışında gerekli olan bilgiyi ne yapmalıyım?

5. Ürünü ortaya çıkarma: Problem çözümüne ulaşmak için ne yapabilirim? Elde ettiğim bilgiyi nasıl

düzenlemeliyim? Düzenli bilgiyi nasıl sunmalıyım? Daha iyi nasıl olabilir?

6. Ürünü değerlendirme: Problem çözümüne ulaştım mı? İstedğim her şeyi yaptım mı? Bu çalışmayı gerçekleştirirken kazandığım beceriler nelerdir? Gelecek sefer neler yapabilirim?

Bu programın uygulanması ve başarıya ulaşması ancak; Kütüphanenin düzenlenmesini ve hizmetlerini verimli bir şekilde sunmayı sağlayacak yönetim anlayışı, Kütüphaneyi eğitimin yöneldiği genel/özel ilke ve amaçlar uyarınca, düzenli bir kaynak ve danışma merkezi, Okulun bütünleyicisi kılacak ders programları, Kütüphanenin okul içindeki konum ve örgütlenişini 'tüzel' açıdan belirleyici yönetmelik, Eğitime kütüphane aracılığıyla daha zengin bir içerik kazandıracak kütüphaneci, Bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak kaynak ve kaynakların zenginliğini sağlayacak bütçe, Nitelikli hizmet verebilecek bir yapı ve donanım ile olanaklıdır.

Günümüz şartlarına baktığımızda ise; ülkemizde bilişim teknolojilerinin bilgiyi bulma, ulaşma, kullanma ve üretme için yeterli olduğu kanısı yaygındır.

Ancak; bilişim teknolojilerinin yarattığı ülkemize ve dilimize uygun güvenilir, güncel, geçerli, ulaşılabilir veri tabanı uygulamaları tam olarak başlayamamıştır. Yalnızca internete bağlanabilen ve bilgisayar eşittir bilgi mantığı ile ortaya çıkan "Bilgi Erişim Merkezi" yapılanmaları bilgi okuryazarı bireylerin yetişmesi için yeterli değildir.

Unutulmamalıdır ki iyi bir yönlendirme ile bilim/bilgi toplumuna ulaşmak olanaklıdır. Bunun yolu da eğitim sistemi içinde uygun bir yapılanmayla etkin okul kütüphanelerinin çağın gereklerine uygun olarak düzenlenmesinden geçer. Bu yapılanmada da okul kütüphanelerinin "Bilgi Erişim Noktası" olarak bilişim teknolojilerinin kullanıldığı "Kütüphane ve Bilgi Kaynakları Merkezi" olmaları gerekir.

Bu merkezlerde istihdam edilecek personelin işinin uzmanı okul kütüphanecilerinden olması, teknolojik ve bilişim yeniliklerini takip edebilecek ve yayınların güncelliğini sağlayacak bütçenin sağlanması, yeteri kadar bilgi kaynağının bulunması, bütün bunları bir arada olmasını sağlayacak yapı ve yönetim anlayışı bilim/bilgi toplumu olma yolumuzdaki mesafeyi kısaltacaktır.

Yararlanılan Kaynaklar

"IFLA / Okul Kütüphanesi Bildirgesi". Çev. İnci Önal.

Kurbanoğlu, Serap. "Bilgi okuryazarlığı". Goethe Enstitüsü, İstanbul. 42. Kütüphane Haftası Sunumu 31.03.2006

Polat; Coşkun. "Üniversite öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerilerindeki zorlanma düzeyleri üzerine bir araştırma". Türk Kütüphaneciliği 4 (2005): 1-25.

Yalvaç, Mesut. "21. Yüzyılda enformasyon profesyonellerinin eğitim ve öğretiminde enformasyon okuryazarlığı standartları". Türk Kütüphaneciliği C. 15, No. 2 (2001): 136-150

"21. Yüzyılın Okulunda Kütüphane". İstanbul, İrmak Okulları, 2002

Zenginer, Nurcan Çapar. "Okul kütüphanelerinde bilgi hizmeti ve bir anket. İstanbul , İ. Ü. Sosyal Bilimler Ens. (Yüksek Lisans Tezi), 2001